

TÜRKİYEDE'Kİ DOĞAL SİTLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

OSMAN İYİMAYA

TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRÜ

Doğal ve kültürel kaynak değerleri yönünden eşsiz bir zenginliğe sahip olan ülkemizde, doğa koruma amaçlı yürütülen farklı yasal statülerden birisi de “Doğal Sit Alanları”dır. “Doğal Sit Alanı” jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup; yer üstünde, yeraltında veya su altında yer alan, ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli alanlardır. Ülkemizde doğal sit alanları, tabiat varlıkları, tabiat anıtları, özel çevre koruma bölgeleri gibi korunan alanların belirlenmesi, planlaması, örgütlenmesi ve denetim gibi temel işlevlerin yerine getirilmesinde ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Korunan alanlardaki sorunların giderilebilmesi için etkin yönetim sisteminin oluşturulması son derece önemlidir.

Bilindiği üzere 17.08.2011 tarih ve 28028 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 648 sayılı “Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname” ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na bağlı özel bütçeli bir idare olan Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kapatılmış, Bakanlık Hizmet Birimi olarak Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü kurulmuş olup ilgili Kararnamenin 13/A maddesi ile Genel Müdürlüğe aşağıda belirtilen görevler verilmiştir.

a) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların tescil, onay ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tescil etmek.

b) Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak.

c) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların kullanma ve yapılaş-

maya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak, değiştirmek, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak.

ç) Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde koruma ve kullanma esaslarını ilgili bakanlıkların görüşünü alarak belirlemek ve bu alanların kısmen veya tamamen hangi idarelerce yönetileceğine karar vermek, her tür ve ölçekteki çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylamak.

d) Orman alanları dışında yer alan korunması gerekli taşınmaz tabiat varlıkları,

TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
İLLERE GÖRE DOĞAL SİT ALANLARININ DAĞILIMI
(Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nden Alınan Verilere Göre)

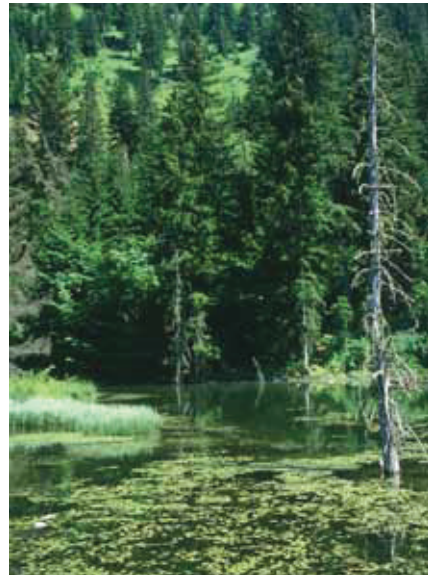
İLLERE GÖRE DOĞAL SİT ALANI SAYISI											
ADANA 7	ARDAHAN 2	BAVULURT 3	DENİZLİ 12	ERZİŞEHİR 12	İÇÖR 0	KIRIKKALE 2	MALATYA 6	ORDU 2	SİRT 0	YALOVA 1	İZMİR 288
ADYAMAN 4	ARTVIN 3	BOLU 5	DEĞİRCİ 3	GADİANTEP 1	K.MARAŞ 14	KIRKLARELİ 8	MANİSA 2	OSMANIYE 2	TEKİRDAĞ 4	YILDIZLI 1	İZMİR 288
AFYON 19	AYDIN 13	BURDUR 3	ERZARBAKIR 2	GÖRÜKŞAHNE 3	KARABÜK 5	KIRŞEHİR 3	WARDİN 2	RİZE 9	TOKAT 2	ZONGULDAK 4	İZMİR 288
AKSARAY 8	AĞIR 4	BURSA 78	ERZİNE 23	GİRESUN 4	KARAMAN 5	KOCATEPE 17	MUĞLA 148	SAKARYA 13	TRABZON 16	ÇANAKKALE 38	İZMİR 288
AMASYA 9	BALIKESİR 62	BİLECEK 6	ELAZIG 8	HAKKARİ 0	KARS 1	KONYA 48	MUŞ 0	SAMSUN 0	TUNCELİ 1	ÇANKIRI 1	İZMİR 288
ANKARA 28	BARTIN 19	BİNGÖL 1	ERZURUM 4	HATAY 4	KASTAMONU 5	KOTAHYA 13	NEVEŞEHİR 19	SİNOP 5	UŞAK 1	ÇORUM 9	İZMİR 288
ANTALYA 12	BATMAN 0	BITLİS 3	ERZİNCAN 2	ISPARTA 9	KAYSERİ 10	KİLİS 0	NIĞDE 6	ŞANLIURFA 7	VAN 6	İSTANBUL 90	İZMİR 288

koruma alanları ve doğal sit alanlarının Bakanlıkça belirlenen ilke kararlarına, onaylanan planlara uygun olarak kullanılmak üzere tahsisini gerçekleştirmek, uygulamaların tahsis şartlarına uygun olarak gerçekleşmesini izlemek ve denetlemek.

e) Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerine ilişkin olarak; hâlihazır haritaları aldurmak, gerekli görülen projeleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak, her türlü araştırma ve inceleme yapmak, yaptırmak, izlemek, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütmek, kullanım yasağı getirilen alanların kamulaştırma veya benzer yollarla kamunun eline geçirilmesini sağlamak, kontrol ve denetim yapmak, gerekli görülen alanların korunması ve kirliliğin önlenmesi amacıyla yatırım yapmak veya ilgili idarelerin yatırım projelerini desteklemek, bu alan ve bölgelerde Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlere ilişkin her türlü tasarrufta bulunmak, işletmek, işlettilmek ve kullanım izinlerini vermek, korunan alanlara ilişkin insan ve finansman kaynağı sağlamaktır.

Kurulduğu tarihten itibaren Bakanlığımız Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğü'nün yetki ve sorumlulukları ile korunan alanlarda şu süreçler başlamıştır:

BİLİMSEL TEMELLİ KORUMA YAKLAŞIMI: Korunan alanların biyolojik, ekolojik, jeolojik vb. özellikleri belirlenerek daha etkin korunması.

KORUMA AMAÇLI PLANLAMA VE UYGULAMA SÜRECİ: Korunan alanlarda koruma kullanma dengesi gözetilerek her tür ve ölçekte planların yapılması ve uygulanması sağlanmaktadır.

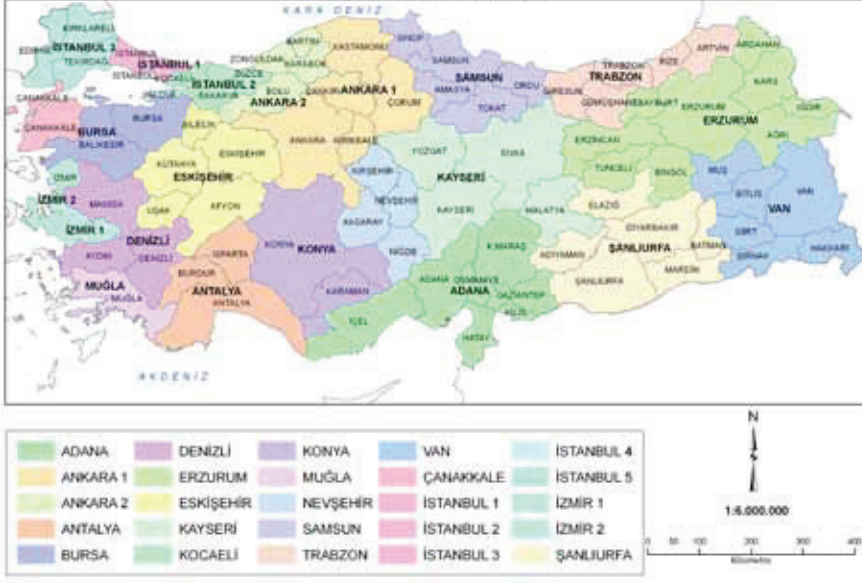
DOĞAL SİT ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: Ülkemizde bulunan 1273 Adet Doğal Sit Merkez ve Bölge Komisyonları ile doğal sit alanlarının etkin ve sürdürülebilir yönetilmesi.

Yetki ve Sorumluluğu Bakanlığımıza verilmiş olan 1273 adet olan doğal sit alanlarının illere göre dağılımları da aşağıdaki haritada verilmektedir.

TÜRKİYE'DEKİ DOĞAL SİT ALANLARININ DAĞILIMI

Doğal sitler ile ilgili koruma usul ve esaslarını belirleme ve alınacak her türlü kararı onaylama yetkisi Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğü'nde olup, değerlendirmeler 15 üyeden oluşan Merkez Komisyonu ile 19 İlde 25 Bölge Komisyonu tarafından yapılmaktadır. Komisyonlar konusunda uzmanlaşmış mimar, şehir bölge planları, arkeolog, biyolog, peyzaj mima-

TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
BÖLGE KOMİSYONLARI

Ülkemizde doğal sit alanları, tabiat varlıkları, tabiat anıtları, özel çevre koruma bölgeleri gibi korunan alanların belirlenmesi, planlaması, örgütlenmesi ve denetim gibi temel işlevlerin yerine getirilmesinde ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

rı, harita ve kadastro, inşaat, ziraat, çevre, jeoloji, orman ve su ürünleri mühendisleri ve hukukçular ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca uygun görülecek uzmanlardan oluşmakta olup doğal sit alanlarında etkin ve sürdürülebilir yönetim sağlanmaktadır.

Korunan alanların tespitinde, koruma statüsü değişikliğinde ya da koruma statüsünün kaldırılmasında bilimsel kriterlerin olmayışı korunan alanların yönetilmesinde zafiyetlere neden olmuş, hukuki ve idari birçok soruna neden olmasının yanı sıra kamuoyunda korunan alanlarla ilgili olarak önyargıların gelişmesine neden olmuştur. Bu durumu göz önüne alarak, Genel Müdürlüğümüz öncelikle korunan alanların tespit, değerlendirme ve yönetimine ilişkin kriterleri belirlemek amacıyla konunun uzmanı akademisyenlerle bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Bu çalışma ile tabiat varlıklarını koruma açısından Türkiye'deki ulusal kanun, yönetmelik, tüzüklerin yanı sıra bunlara bağlı uluslararası sözleşmeler ve ekleri

korunan alan türleri açısından değerlendirilerek Tabiat Varlıklarını Koruma Rehberi hazırlanmıştır. Rehberde yürürlükte olan mevzuat çerçevesinde uygulanabilir koruma ilkeleri belirlenmiştir. Türkiye de yürürlükte olan mevzuat, dünyada korunan alanlar açısından kabul gören ve geniş uygulamalara sahip Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) kriterleri açısından irdelenmektedir.

Genel Müdürlüğümüzün görev ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat, korunan alanlar, doğa koruma, planlama çalışmaları, korunan alanların tespitine ilişkin kriterlerin belirlenmesi konularında ortak bakış açısı oluşturmak ve hizmet akışındaki bütünlüğü ve uygulamada kolaylığı sağlamak amacıyla; TVK Bölge Komisyonlarının bulunduğu illerdeki il Müdürleri, il Müdür Yardımcıları ilgili personel ile TVK Şube Müdürleri, ÖÇK Şube Müdürleri, TVK Merkez Komisyonu Üyeleri ile Bölge Komisyonu Üyeleri,

Bakanlığın ilgili Birimlerinin temsilcileri ve Genel Müdürlüğümüz bünyesindeki yöneticiler ile diğer ilgili personellerin katılımlarıyla 16-18 Mart 2012 tarihleri arasında Antalya'da yapılan eğitim seminerine toplam 381 kişi katılmıştır.

Seminerde; katılımcılar aşağıdaki konularda bilgilendirilmiş, ayrıca Bölge Komisyonlarının sorunları ve çözüm önerileri tartışılmıştır.

1. Doğal Sit Alanlarının Belirlenmesi ve Derecelendirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Biyo-ekolojik Yaklaşımlar, TVK Merkez ve Bölge Komisyonu Mevzuatı,
2. Korunan Alanlarda Yapılacak, İmar Planlarına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik tartışılmış ve yönetmelik 23 Mart 2012 tarih ve 28242 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.
3. Doğal Sit Alanlarının Belirlenmesi ve Derecelendirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri,
4. Biyo-ekolojik Yaklaşımlar, Jeolojik – Jeomorfolojik Yaklaşımlar, Karar verme sürecinde nitel ve nicel değerlendirmeler,
5. Genel Müdürlüğün ikincil mevzuat çalışmaları tartışılmıştır.
6. Biyolojik Çeşitlilik, Tür ve Habitat Koruma Çalışmalarına Kurumsal Yaklaşım,
7. Korunan Alanlara İlişkin Altılıkların CBS Ortamında Kullanımı,
8. Kültür Varlıklarının Bulunduğu Alanlarda Yapılan Uygulamalar,
9. Doğal Sit Alanlarındaki Milli Parklar/ Tabiat Parkı ve Turizm Merkezlerine İlişkin Uygulamalar.

Doğal Sit Alanı, jeolojik devirler ile tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup; yer üstünde, yeraltında veya su altında yer alan, ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli alanlardır.

